

УДК 004:005.7

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НА ФАКТОРИ ЗОВНІШНЬОГО ТА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ОРГАНІЗАЦІЇ

Побережна М.П.

Національний університет харчових технологій, м. Київ

Рассмотрено влияние информационной системы на факторы внешней и внутренней среды организации с целью выявления наиболее существенных сфер влияния. Проведено изучение взаимосвязи информационной системы с факторами внешней и внутренней среды организации.

Ключевые слова: *информационная система, внутренняя и внешняя среда организации, сферы влияния.*

The influence of informative system on the factors of external and internal environment of an organization with the purpose of exposure of the most substantial spheres of influence is considered. The intercommunication of informative system with the factors of external and internal environment of an organization is studied.

Key words: *informative system, the factors of external and internal environment, organization, spheres of influence.*

Вступ. На сучасному етапі розвитку бізнесу змінилась роль інформаційних систем – відбувся перехід від підтримки існуючих бізнес-процесів до стратегічного розвитку, створення нових моделей ведення бізнесу. Сьогодні понад 60 % керівників бачать в інформаційних технологіях реальну можливість досягнення більш високих результатів діяльності, забезпечення додаткових факторів для лідерства підприємств на ринку.

При впровадженні та використанні інформаційної системи (ІС) на підприємстві дуже важливо знати найбільш істотні сфери такого впливу. Як відомо, підприємство – це відкрита система, на діяльність якої впливає як фактори внутрішнього середовища самого підприємства, так і фактори зовнішнього середовища. Тому потрібно окремо розглядати, як інформаційна система вплине на фактори внутрішнього середовища організації, та як – на окремі фактори зовнішнього середовища організації.

Постановка завдання. Основним завданням, яке ставилось автором статті, є дослідження взаємозв'язку інформаційної системи з факторами зовнішнього та внутрішнього середовища організації, а також дослідження впливу інформаційної системи на фактори зовнішнього середовища прямої і непрямої дії та внутрішнього середовища організації.

Результати. Діяльність організації залежить від різноманітних факторів. Фактори впливу на організацію – це рушійні сили, які впливають на виробничо-господарську діяльність організації і забезпечують певний рівень отриманих результатів [1].

Фактори визначають будь-які процеси, що здійснюються в організації. На основі досліджень, проведених у [1; 2; 4], класифікуємо ці фактори за такими ознаками:

- рівень впливу (макрорівень, мікрорівень);
- середовище впливу (внутрішнє, зовнішнє).

За рівнем впливу виділяють:

- мікроекономічні фактори (цілі, структура, завдання, технологія, працівники, ресурси, профспілки, партії, постачальники, споживачі, конкуренти тощо), які здійснюють вплив на рівні підприємств;
- макроекономічні фактори (законодавчі акти, державні органи влади, система економічних відносин у державі, стан економіки, міжнародні події, міжнародне оточення, науково-технічний прогрес, політичні обставини, соціально-культурні обставини, особливості міжнародних економічних відносин), які здійснюють вплив на рівні галузей та держав.

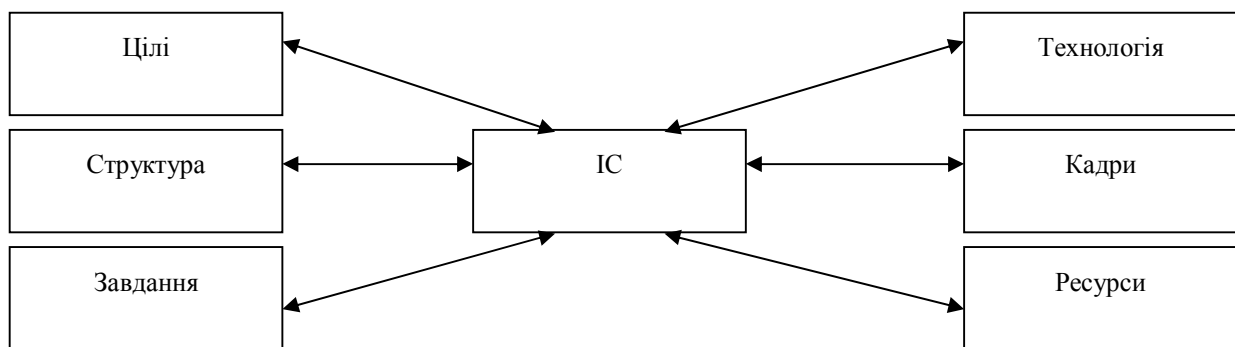
За ознакою середовища впливу виділяють фактори внутрішнього середовища організації (формулюють організацію із середини) та фактори зовнішнього середовища організації (пов'язані із розглядом організації як відкритої системи).

Внутрішнє середовище організації визначається внутрішніми факторами, тобто ситуаційними рушійними силами всередині організації. Основними факторами внутрішнього середовища в будь-якій організації є цілі, структура, завдання, технологія, працівники та ресурси [1]:

1. Цілі – це конкретний кінцевий стан або очікуваний результат діяльності організації (групи). Відрізняються за тривалістю та змістом. Існує значний різновид цілей залежно від характеру організації.

2. Структура – взаємовідносини рівнів управління і видів робіт (функціональних областей), які виконують служби або підрозділи. Поєднуються горизонтальний і вертикальний поділи праці в організації.
3. Завдання – види робіт, які необхідно виконати певним способом та в обумовлений термін. Це робота з предметами праці, знаряддями праці, інформацією, людьми.
4. Технологія – спосіб перетворення вхідних елементів (матеріалів, сировини тощо) у вихідні (продукт, виріб). Історично технологія формувалась у процесі трьох переворотів: промислової революції; стандартизації; механізації та автоматизації із застосуванням конвеєрних складальних систем. В Україні виділяють індивідуальні, дрібносерійні, серійні, великосерійні, масові та масово-потоківі технології.
5. Кадри – найважливіший внутрішній ситуаційний фактор організації. Його роль визначається здібностями, кваліфікацією, обдарованістю, освітою, потребами, сприйняттям корпоративного духу, знаннями (фаховістю), поведінкою, ставленням до праці, позицією, розумінням цінностей, оточенням (склад групи, до якої входять), наявністю якостей лідера тощо.
6. Ресурси (термін походить від фр. *ressources* – допоміжний засіб, та лат. *resurgo* – підіймаюся, виникаю, поновлююся знову) – це природні, сировинні, матеріальні, фінансові та інші цінності, які можуть бути використані в разі потреби для створення товарів, надання послуг, одержання певних результатів. Тут маються на увазі ті ресурси, якими організація володіє, але ще не використовує для здійснення своєї діяльності. Основними ресурсами для забезпечення виробничо-господарської діяльності підприємства є такі:
  - трудові (робоча сила);
  - матеріальні (сировина, матеріали, комплектування тощо);
  - фінансові (власні кошти, кредити, інвестиції та ін.);
  - інформаційні (результати маркетингових досліджень, замовлення, запити, повідомлення тощо);
  - технологічні (техніка, технологія тощо);
  - енергетичні (паливо, мастила та ін.) тощо.

Розглянемо взаємозв'язок факторів внутрішнього середовища та інформаційної системи (рис. 1).

Рис. 1. Взаємозв'язок факторів внутрішнього середовища та інформаційної системи підприємства

Враховуючи наявність зворотнього зв'язку між основними факторами внутрішнього середовища та ІС, необхідно розглянути специфіку впливу інформаційної системи на кожний фактор внутрішнього середовища організації. При прийнятті керівництвом рішення про впровадження інформаційної системи на підприємстві потрібно знати, як інформаційна система вплине на діяльність організації. Вплив інформаційної системи на фактори внутрішнього середовища організації зображено на рис. 2.

Крім факторів внутрішнього середовища організації, також необхідно розглянути зовнішнє середовище організації та вплив інформаційної системи на окремі фактори зовнішнього середовища.

Зовнішнє середовище містить такі елементи, як споживачі, конкуренти, органи державного управління, фінансові організації, джерела трудових ресурсів тощо.

Такі вчені, як Мескон, Альберт, Хедоурі [2] дійшли висновку, що фактори зовнішнього середовища доцільно поділити на дві групи: прямої дії (безпосередньо впливають на діяльність організації та залежать від цієї діяльності); непрямої дії (впливають не безпосередньо, а через певні механізми й взаємовідносини). Фактори непрямої дії мають властивість впливати через фактори прямої дії. Фактори зовнішнього середовища прямої та непрямої дії з урахуванням зв'язку з ІС зображені на рис. 3. Рисунок удосконалено автором на основі [1].

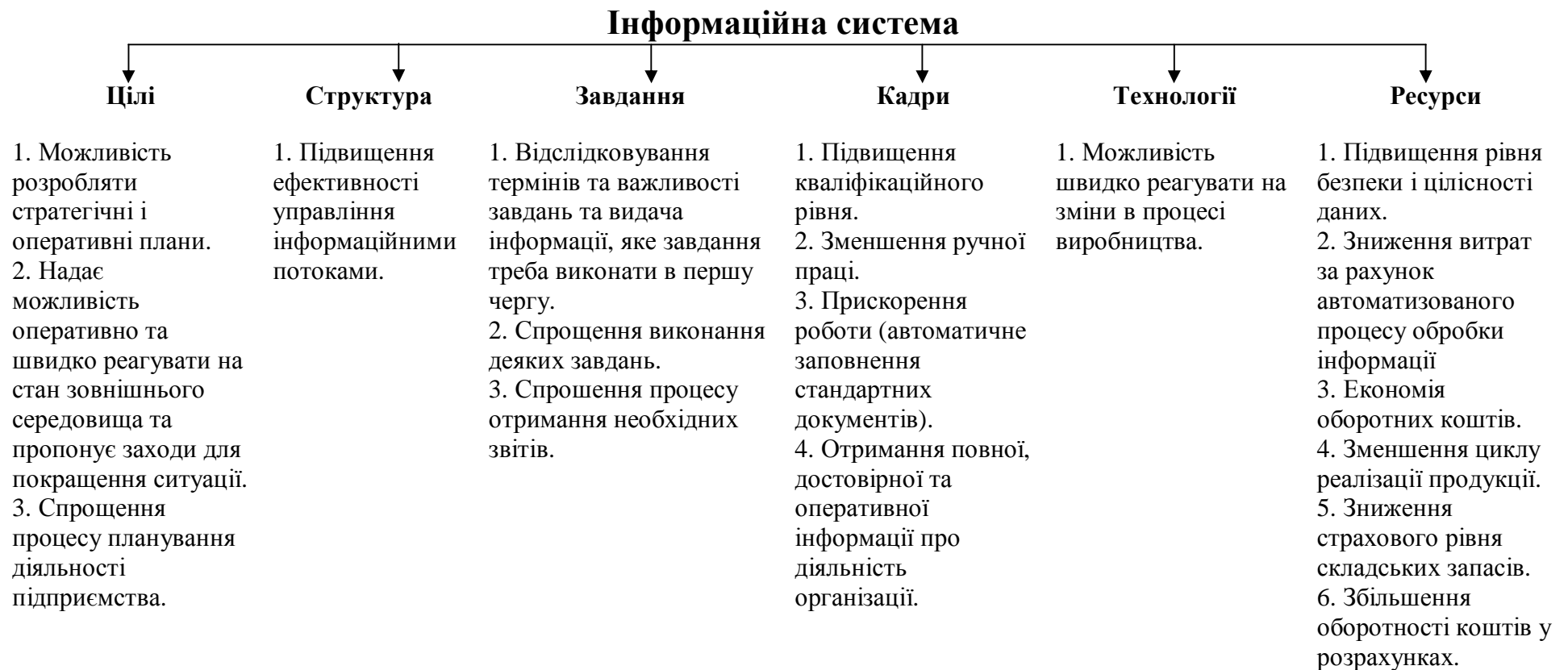

Рис. 2. Ідентифікація впливу інформаційної системи на фактори внутрішнього середовища організації

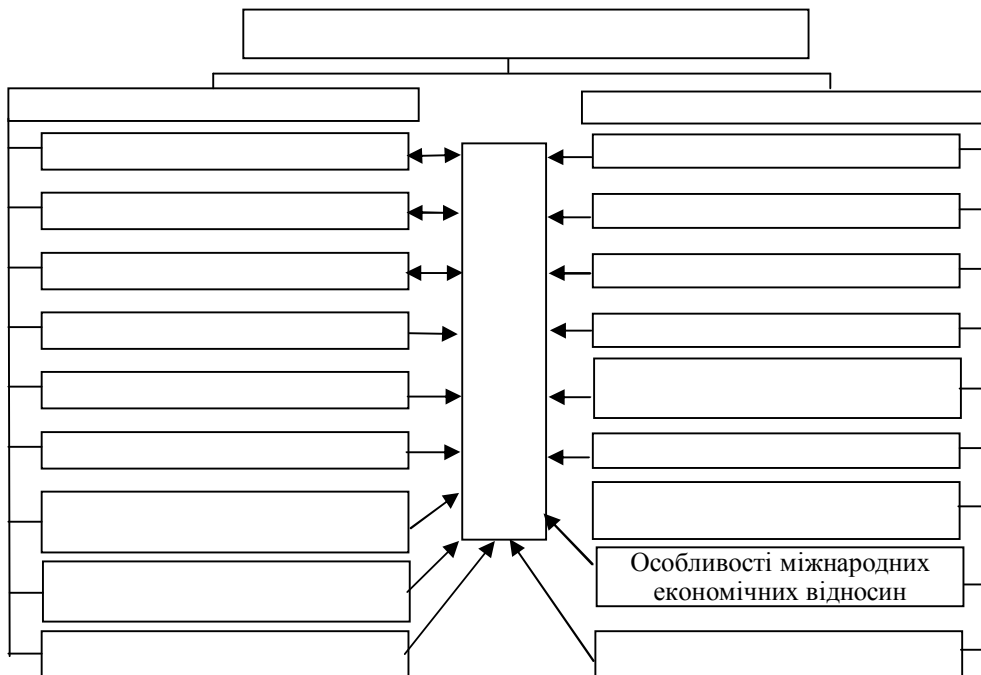

Рис. 3. Взаємовплив факторів зовнішнього середовища організації та інформаційної системи

Автором встановлено, що між ІС та споживачами, постачальниками, конкурентами існує прямий та зворотній зв'язок, між іншими факторами – тільки прямий зв'язок. Наведемо приклад, як впливає інформаційна система на фактори зовнішнього середовища непрямої дії, між якими існує і зворотній зв'язок (рис. 4).

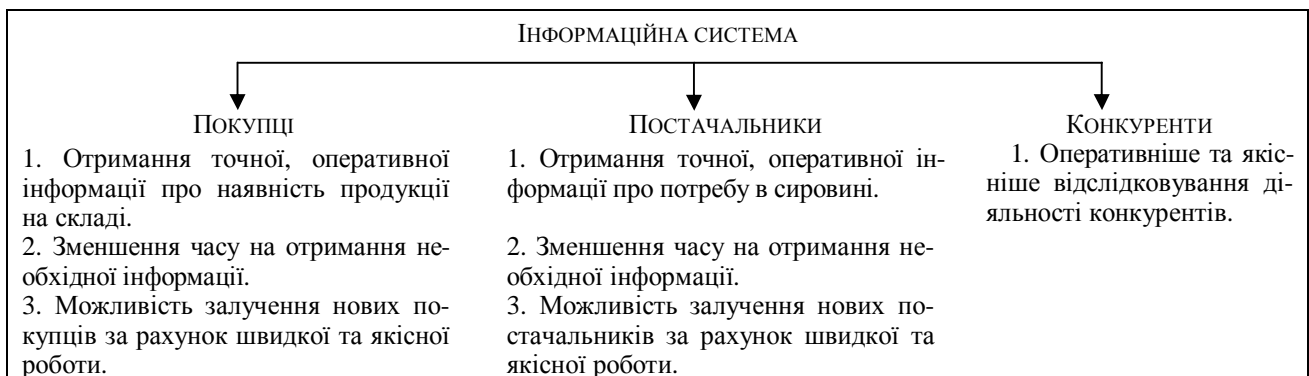

Рис. 4. Взаємозв'язок інформаційної системи з факторами зовнішнього середовища організації

Висновки. При впровадженні та використанні інформаційної системи на підприємстві керівник прагне знати, наскільки система буде ефективно працювати. Для цього потрібно розглядати взаємодію інформаційної системи з факторами зовнішнього і внутрішнього середовища організації. Тому в роботі виконано структурування результатів впровадження інформаційної системи на основі врахування факторів внутрішнього і зовнішнього середовища організації.

ЛІТЕРАТУРА

- Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту: Підручник. – Львів. Національний університет "Львівська політехніка", "Інтелект-Захід". – 2002. – 344 с.
- Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основи менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
- Батюк А.Є., Двудіт З.П., Обельовська К.М., Огородник І.М., Фабрі Л.П. Інформаційні системи в менеджменті: Навчальний посібник. – Львів: Національний університет "Львівська політехніка" (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ+" Інституту післядипломної освіти), "Інтелект-Захід", 2004. – 520 с.
- Осовська Г.В. Основи менеджменту: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. – К.: Кондор, 2003 – 556 с.
- Гужва В.М. Інформаційні системи і технології на підприємствах. Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2001. – 400 с.
- Пономаренко В.С. Інформаційні системи і технології в економіці. – К.: Видавничий центр "Академія", 2002. – 544 с.